

Raadsvoorstel

Beeldkwaliteitsplan terrassen Nieuwestad Leeuwarden
Zaaknummer: 2026-049975

Aan de gemeenteraad.

Inleiding

In juni 2025 heeft uw raad ingestemd met het ontwerp voor de herinrichting van de Nieuwestad, Peperstraat en Sint Jacobsstraat. Vanuit het programma Binnenstad investeren wij in een binnenstad die de vertrouwde huiskamer van Leeuwarden en Fryslân blijft: aantrekkelijk, toekomstbestendig, toegankelijk en van betekenis voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Terrassen zijn daarin belangrijk. Zij dragen bij aan levendigheid, gastvrijheid, verblijfskwaliteit en economische vitaliteit. Uit het participatieproces blijkt dat bezoekers terrassen hoog waarderen en dat zij een wezenlijke bijdrage leveren aan de aantrekkingskracht van de binnenstad. Ook voor horecaondernemers zijn terrassen een belangrijk onderdeel van hun bedrijfsvoering.

Tegelijkertijd is in het ontwerp- en participatieproces duidelijk geworden dat de inrichting en inpassing van terrassen verbetering vraagt. Dit is daarom als één van de [gouden regels](#) opgenomen in het gezamenlijk opgestelde werkboek voor het ontwerp. Door uitbreidingen en de toename van schermen, parasols, plantenbakken, stallingen en terrasmeubilair is op meerdere locaties een rommelig en hokkerig beeld ontstaan. Op sommige plekken blokkeren terrassen het zicht en staat de toegankelijkheid van de openbare ruimte onder druk. Daarbij wordt ook situaties geconstateerd die niet binnen de geldende terrasvergunningen passen.

Terrassen zijn geen private of afgeschermden ruimten, maar maken onderdeel uit van de openbare ruimte. Bij de vaststelling van het ontwerp voor de Nieuwestad is daarom al benoemd dat verbetering van de kwaliteit van de terrassen en hun inpassing noodzakelijk is, passend bij de monumentale waarde van het beschermde stadsgezicht. Eenduidige regels helpen daarbij.

Bij het opstellen van het beeldkwaliteitsplan is gezocht naar een goede balans tussen het versterken van het monumentale karakter van de binnenstad, kwaliteit van de openbare ruimte en ruimte voor ondernemerschap. Het uitgangspunt is daarbij dat ondernemers binnen duidelijke kaders ruimte houden voor eigenheid, identiteit en een goede bedrijfsvoering.

Aanleiding en doel van het Beeldkwaliteitsplan

Het beeldkwaliteitsplan bevat nadere regels voor de inrichting en uitstraling van terrassen. Het plan gaat onder meer over meubilair, terrasschermen, parasols, opslag, plantenbakken en kleurgebruik.

De bestaande regels zijn nu verspreid over meerdere documenten, waaronder de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), het horecabeleid en de Welstandsnota. Daardoor zijn de regels niet altijd eenduidig, overzichtelijk en

handhaafbaar. Het beeldkwaliteitsplan brengt de regels voor het plangebied samen en concretiseert deze.

Daarmee ontstaat een helder kader voor ondernemers, vergunningverlening en handhaving. Dit draagt bij aan een betere balans tussen horeca, voetgangers, fietsverkeer, evenementen, hulpdiensten en een aantrekkelijke openbare ruimte. Binnen dit kader blijft ruimte voor ondernemers om een eigen identiteit en uitstraling aan hun terras te geven.

Beschermd stadsgezicht

De binnenstad van Leeuwarden is aangewezen als beschermd stadsgezicht. Deze status beschermt niet alleen afzonderlijke panden, maar ook de samenhang tussen gebouwen, straten, grachten en openbare ruimte. De beleving van de historische kwaliteiten van de onze binnenstad achten wij groot belang voor de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van onze binnenstad. Dit is immers de reden dat veel bezoekers naar dit gebied komen.

Juist in het gebied rond de gracht en de pijpen is de beleving van het historische beeld kwetsbaar. Het beeldkwaliteitsplan geeft daarom kaders voor terrassen die passen binnen dit monumentale stadsbeeld. Het uitgangspunt is om de kwaliteit en openheid van de openbare ruimte te versterken.

Relatie met het Terrassenplan

Voor het plangebied wordt door ons College een terrassenplan vastgesteld. Eerder is dat ook gedaan voor het Wilhelminaplein. Het terrassenplan is gekoppeld aan de APV en legt de locatie en omvang van de terrassen vast. Daarmee vormt het de basis voor terrasvergunningen.

Het uitgangspunt is dat de huidige vergunde terrasruimte zoveel mogelijk behouden blijft. Waar nodig is de vorm aangepast, bijvoorbeeld om looproutes, zichtlijnen of veiligheidseisen te waarborgen. In een aantal gevallen zijn terrassen vergroot, per saldo komt er in het hele gebied zelfs ca. 65 m² terrasruimte bij.

Na realisatie van de herinrichting worden de terrasvlakken gemarkeerd met metalen pinnen in de bestrating.

Het beeldkwaliteitsplan sluit aan op het terrassenplan en regelt de kwaliteit van de inrichting binnen de daarin vastgelegde terrastypen en -omvang.

Huidige regels

In de huidige situatie zijn regels voor terrassen vastgelegd in verschillende documenten, waaronder de APV, het horecabeleid en de Welstandsnota. De APV en het horecabeleid bevatten algemene bepalingen over onder meer openbare orde, veiligheid, plaatsing en opslag van meubilair en brandveiligheid. De Welstandsnota stelt eisen aan de esthetische kwaliteit van bouwwerken.

De Welstandsnota is van toepassing wanneer een omgevingsvergunning vereist is. Dat is het geval wanneer terrasmeubilair in de grond is verankerd en/of langer dan dertig dagen op dezelfde plek staat. Voor diverse bestaande terrassen, met name wat betreft schermen, parasols, houten banken en plantenbakken, is in de praktijk geen omgevingsvergunning verleend.

Het terrassenplan regelt uitsluitend de locatie en omvang van terrassen. Het beeldkwaliteitsplan vervangt, binnen het plangebied, de bestaande regels voor zover deze betrekking hebben op de inrichting en uitstraling van terrassen.

Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de huidige regels

In het beeldkwaliteitsplan zijn veel bestaande regels overgenomen. Waar nodig zijn deze aangescherpt of - indien verantwoord - versoepeld, met oog voor zowel het beschermde stadsgezicht als de bedrijfsvoering van horecaondernemers. De belangrijkste wijzigingen zijn hieronder samengevat.

Onderdeel	Wijziging / toelichting
Pijpen en overkluizingen	Parasols, plantenbakken en door de gemeente aangebrachte glazen schermen langs de leuningen worden onder voorwaarden toegestaan. Andere schermen op de pijpen blijven niet toegestaan vanwege zichtbaarheid en ruimtelijke kwaliteit.
Schermen haaks op de gevel	Deze worden toegestaan, behalve op straathoeken met twee voorgevels.
Buitenopslag	Buitenopslag van terrasmeubilair wordt onder voorwaarden toegestaan na toestemming van de gemeente. Langdurige opslag bij niet-gebruik van het terras, bijvoorbeeld in de winter, blijft niet toegestaan.
Transparantie langs de gracht	Schermen langs de gracht moeten transparant zijn. Niet-transparante houten banken die feitelijk als scherm werken, worden niet langer toegestaan.
Plantenbakken, vloeren en verlichting	Hiervoor zijn expliciete regels toegevoegd. De maximale afmetingen van plantenbakken zijn vastgelegd om verrommeling, schermvorming en overschrijding van de vergunde terrasruimte te voorkomen.
Kleurgebruik en luifels	Het kleurgebruik is duidelijker omschreven. Dubbele luifels met twee of meer staanders worden niet toegestaan, omdat deze te massaal zijn voor het beschermde stadsgezicht.

Veiligheidseisen

Het beeldkwaliteitsplan is afgestemd met de Veiligheidsregio en de brandweer. Uitgangspunt is dat de vrije doorrijdbreedte voor hulpdiensten minimaal 3,5 meter bedraagt. Daarnaast moet binnen 10 meter van ieder pand een opstelplek van minimaal 4,5 meter breed beschikbaar zijn. Op voldoende plekken moet daarnaast ruimte zijn voor hoogwerkers, met een minimale breedte van 5,5 meter.

Het terrassenplan voldoet aan deze uitgangspunten, mits terrassen conform de vastgestelde maatvoering worden ingericht. Waar de doorrijdbreedte tussen 3,5 en 4,5 meter ligt, moet binnen 10 meter van het pand een opstelplek aanwezig zijn. Als dat niet kan, zijn maatregelen nodig: verkleining van het terras of het stellen van een aanvullende voorwaarde dat geen schermen langs

het water worden geplaatst, zodat de brandweer bij calamiteiten tijdelijk ruimte kan creëren.

Bij restaurant De Spiegelaar is de doorrijdbreedte minder dan 3,5 meter. Dit is in overleg met de brandweer acceptabel geacht, omdat een opstelplek beschikbaar is in de Sint Jacobsstraat en de brandweer vanaf de Lange Pijp tot aan het pand kan aanrijden.

Juridische borging

We stellen u hierbij tevens voor de APV aan te passen door het beeldkwaliteitsplan expliciet te benoemen als weigeringsgrond in artikel 2:34b, vierde lid. Ook het horecabeleid (bevoegdheid burgemeester) wordt hierop aangepast voor toekomstige aanvragen.

Bij een aanvraag voor een terrasvergunning moet de aanvrager met een plattegrond en kleurenfoto's inzichtelijk maken waar het terras wordt geplaatst, wat de omvang en indeling is en hoe de inrichting eruitziet. Aan vergunningen worden voorschriften verbonden over onder meer reclame-uitingen, bestektrolley's en opslag. Als een terras of een onderdeel daarvan niet voldoet aan het beeldkwaliteitsplan, kan de vergunning worden geweigerd.

Als terrasmeubilair als bouwwerk wordt aangemerkt, kan daarnaast een omgevingsvergunning nodig zijn. Zolang het beeldkwaliteitsplan nog geen formeel onderdeel is van het omgevingsplan, blijft de huidige Welstandsnota voor die toets van toepassing. Gestreefd wordt om het beeldkwaliteitsplan zo spoedig mogelijk in de Welstandsnota te verwerken.

Overgangsregeling

Om rekening te houden met recent gedane investeringen en afschrijvingstermijnen geldt een overgangsregeling. Terrasmeubilair, terrasschermen en parasols die niet voldoen aan het beeldkwaliteitsplan, mogen nog maximaal drie jaar na vaststelling van het plan worden gebruikt.

Hiermee wordt ondernemers een redelijke termijn geboden om aanpassingen door te voeren en wordt onnodige kapitaalvernietiging voorkomen.

Handhaving

Niet alle bestaande terrassen voldoen aan de huidige regelgeving. Dat hangt mede samen met prioritering binnen de handhaving. In de huidige praktijk wordt vooral gehandhaafd wanneer sprake is van veiligheidsrisico's, zoals het belemmeren van calamiteitenroutes.

Na de herinrichting is handhaving op zowel de APV als het beeldkwaliteitsplan wenselijk om het beoogde effect daadwerkelijk te bereiken. Binnen het VTH-Uitvoeringsprogramma Omgevingswet 2026 is hiervoor echter beperkt capaciteit beschikbaar. Vooralsnog blijft de inzet daarom vooral gericht op veiligheidsaspecten.

Voor structurele handhaving is aanvullende capaciteit nodig. Het college betreft dit bij de eerstvolgende herziening van het Handhavingsuitvoeringsprogramma.

Kanttekeningen en risico's

- Gelijkheidsbeginsel: Het beeldkwaliteitsplan geldt voor het heringerichte gebied. Dit is gerechtvaardigd vanwege de specifieke herinrichting, investeringen en ruimtelijke opgave in dit gebied.
- Handhaving: Zonder aanvullende handhavingscapaciteit bestaat het risico dat het beoogde kwaliteitsniveau niet volledig wordt bereikt. Voor de korte termijn ligt de prioriteit bij veiligheidsaspecten; structurele inzet wordt betrokken bij het Handhavingsuitvoeringsprogramma.
- Overgangssituaties: Door de overgangsregeling blijven sommige bestaande onderdelen tijdelijk zichtbaar die niet aan de nieuwe regels voldoen. Dit is aanvaardbaar om ondernemers een redelijke aanpassingstermijn te geven.

Participatie

Het beeldkwaliteitsplan is opgesteld in afstemming met betrokken horecaondernemers. Er zijn twee gezamenlijke werksessies georganiseerd en daarnaast zijn individuele gesprekken gevoerd.

De inbreng van ondernemers is gebruikt bij het verder uitwerken en waar nodig aanpassen van het beeldkwaliteitsplan. Daarbij is niet alleen gekeken naar de ruimtelijke kwaliteit, maar ook naar de praktische gevolgen voor de bedrijfsvoering.

Waar mogelijk is tegemoetgekomen aan wensen van ondernemers. Daarbij is gezocht naar een evenwicht tussen bedrijfsvoering, gastvrijheid, toegankelijkheid, veiligheid en de bescherming van het stadsgezicht.

Het plan biedt binnen deze uitgangspunten ruimte voor een eigen inrichting en uitstraling van terrassen. Daarmee blijft ruimte voor de eigenheid van ondernemers en voor ondernemerschap, terwijl tegelijkertijd duidelijke kaders worden gesteld aan de kwaliteit en veiligheid van de openbare ruimte.

Financiën

De kosten voor het opstellen van het beeldkwaliteitsplan zijn gedekt uit het programma Binnenstad. De glazen schermen langs de pijpen worden betaald uit het project Herinrichting Nieuwestad.

Voor structurele handhaving kan aanvullend budget nodig zijn of herprioritering van bestaande handhavingscapaciteit. Dit wordt betrokken bij de eerstvolgende herziening van het Handhavingsuitvoeringsprogramma.

Vervolg

Na het collegebesluit is het beeldkwaliteitsplan gedeeld met de betrokken ondernemers. In het najaar van 2026 starten de werkzaamheden in de Peperstraat en aan de noordzijde van de Nieuwestad.

Na de herinrichting worden terrassen getoetst aan het terrassenplan en het beeldkwaliteitsplan. Als aan de eisen wordt voldaan, worden gewijzigde terrasvergunningen ambtshalve en legesvrij verleend. Voor afwijkende bestaande situaties geldt de overgangsregeling.

Ook bij de uitvoering blijven we in gesprek met de betrokken ondernemers over de werking van het beeldkwaliteitsplan in de praktijk. Daarbij blijven we oog houden voor de bedrijfsvoering en ruimte voor ondernemerschap, binnen

Blad 6

de uitgangspunten van veiligheid, toegankelijkheid en bescherming van het stadsgezicht.

Leeuwarden, 8 september 2026,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

Signed By: de Jong, Homme
10/09/2026 10:58:27 +02:00
ID: 91f2aed9-7fac-44a7-b26f-ea3025c6e902
Auth: Scribble

secretaris.

Signed By: van Oosten, Foort
10/09/2026 11:54:08 +02:00
ID: 91f2aed9-7fac-44a7-b26f-ea3025c6e902
Auth: Scribble

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*